

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija

SUAUGUSIŲJŲ MOKYMO PAGAL FORMALIOJO ŠVIETIMO PROGRAMAS AR MODULIUS FIKSUOTŲJŲ ĮKAINIŲ TYRIMAS

2016 m. liepos 12 d.

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	1
I. ĮVADAS.....	3
II. Tyrimo metodika	4
II. 1. Tyrimo prielaidos ir duomenų šaltiniai	4
II. 2. Laiko vieneto pasirinkimas.....	7
II. 3 Fiksuojamųjų įkainių skaičiavimo metodika	9
II. 3.1. Bendrojo ugdymo fiksuojamųjų įkainių skaičiavimo metodika	9
II. 3.1.1. Suaršintųjų mokinių koeficientas (K_s)	10
II. 3.1.2. Tikslinės grupės ypatumai	11
II. 3.1.3. Mažų grupių svarba – papildomo koeficiento (K_i) taikymas.....	11
II. 3.1.4. Bendrojo ugdymo fiksuotiesiems įkainiams skaičiuoti naudojama formulė.....	14
II. 3.2. Profesinio mokymo fiksuojamųjų įkainių skaičiavimo metodika.....	15
III. Tyrimo rezultatai	17
IV. Fiksuojamųjų įkainių taikymas.....	19
IV. 1. Fiksuojamųjų įkainių perskaičiavimas	19
IV.2. Atsiskaitymo tvarka ir dokumentai.....	20
Priedai	21

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Bendrojo ugdymo fiksuotieji įkainiai semestrai arba trimestrai, Eur*/asmeniui.	17
2 lentelė. Profesinio mokymo fiksuotieji įkainiai semestrai, Eur*/asmeniui.....	18

I. ĮVADAS

Šioje ataskaitoje pristatomi Suaugusiųjų mokymo pagal formaliojo švietimo programas ar modulius fiksuotųjų įkainių (toliau – fiksuotieji įkainiai) tyrimo (toliau – tyrimas) rezultatai. Tyrimo tikslas – nustatyti suaugusiojo, dalyvaujančio formaliojo švietimo programose ir veiklose, patiriamų mokymo išlaidų vidutinius dydžius, kuriuos būtų galima taikyti kaip maksimalius fiksuotuosius įkainius.

Šie fiksuotieji įkainiai bus taikomi, siekiant sumažinti administracinę naštą pareiškėjams, kurie rengia paraiškas, taip pat projektų vykdytojams, kurie deklaruoja įgyvendinant iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų bendrai finansuojamus projektus (toliau – projektas) patiriamas suaugusiųjų formaliojo mokymo išlaidas.

Siekiant suaugusiuosius, kurie yra nebaigę bendrojo ugdymo programų, grąžinti į formaliojo ugdymo procesą, būtina užtikrinti lanksčias mokymosi sąlygas ir formas. Toks mokymo individualizavimas lemia didesnę administracinę naštą visiems projektų administravime dalyvaujantiems veikėjams: pareiškėjams (rengiant paraiškas), projekto vykdytojams (deklaruojant mokymo išlaidas) ir įgyvendinančiajai institucijai (tikrinant mokymų išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentus). Pavienių asmenų dalyvavimo mokyme išlaidų deklaravimas ir tikrinimas yra neveiksmingas, daug išteklių reikalaujantis procesas. Todėl fiksuotųjų įkainių taikymas gerokai supaprastintų projekto planavimo ir administravimo procesus, sumažintų klaidų tikimybę.

Tyrime naudojamos sąvokos

Suaugusieji – ne jaunesni kaip 18 metų asmenys¹.

Formalusis švietimas – švietimas, vykdomas pagal Lietuvos Respublikos (LR) teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas ir įregistruotas švietimo programas, kurias baigus įgyjamas pradinis, pagrindinis, vidurinis arba aukštasis išsilavinimas ir (ar) kvalifikacija arba pripažįstama kompetencija, reikalinga įstatymų reglamentuojamam darbui ar funkcijai atlikti (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas Nr. XI-1281).

Mokinio krepšelis – lėšos, skiriamos vienam sutartiniam mokiniui vienu metų mokymo reikmėms (LR Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. 785 „Dėl Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos patvirtinimo“).

Tyrimo ataskaitoje nustatytus fiksuotuosius įkainius ir jų maksimalius dydžius planuojama taikyti 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ (toliau – 9 prioritetas) priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra (Nr. 09.4.2-ESFA-K-714)“ veiklos „Suaugusiųjų, nebaigusiu bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija), įtraukimas į mokymo programas“ projektuose. Nustatyti fiksuoti

¹ Sąvoka formuluojama pagal LR neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme Nr. VIII-822 naudojamą sąvoką „neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviai“.

įkainiai gali būti taikomi kituose projektuose, kuriuose numatoma finansuoti suaugusių asmenų formaliojo švietimo išlaidas (išskyrus aukštojo mokslo studijas) tyrime nustatytais sąlygomis².

Tyrimą atliko PPMI GROUP, UAB ekspertai pagal PPMI Group, UAB 2015 vasario 4 d. su LR švietimo ir mokslo ministerija sudarytą sutartį Nr. S-39.

II. TYRIMO METODIKA

Fiksuotųjų įkainių tyrimo metodikoje svarbu aptarti tyrimo prielaidas, nustatyti tyrimui aktualius duomenų šaltinius ir laiko vienetą, kuriam bus skaičiuojamas fiksuotasis įkainis.

II. 1. Tyrimo prielaidos ir duomenų šaltiniai

Priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra (Nr. 09.4.2-ESFA-K-714)“ projektuose numatyta finansuoti veiklą „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija), įtraukimas į mokymo programas“. Ši veikla apima suaugusiųjų mokymą pagal formaliojo švietimo programas, išskyrus aukštojo mokslo studijas.

2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos laikotarpiu projektų, pagal kuriuos būtų finansuojamos suaugusiųjų formaliojo švietimo veiklos (išskyrus aukštojo mokslo studijas), nebuvo vykdoma, todėl nėra galimybių fiksuotuosius įkainius skaičiuoti pagal istorinius duomenis. Dėl šios priežasties pagrindinis fiksuotųjų įkainių skaičiavimo tyrimo metodas – teisės aktų analizė.

Remiantis LR švietimo įstatymo (toliau – Švietimo įstatymas) 6 straipsniu, formalusis švietimas yra viena svarbiausių sudėtinių Lietuvos švietimo sistemos dalių, o 25 straipsnio 3 dalimi kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui, užsieniečiui, turinčiam teisę nuolat gyventi ar laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje, valstybė užtikrina pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą, taip pat specialiojo ugdymo, aukštesniojo, aukštojo mokslo studijų arba profesinio mokymo, suteikiančio pirmąją kvalifikaciją, programų prieinamumą. Švietimo įstatymo 67 straipsnyje nurodyta, kad **švietimo finansavimo šaltiniai gali būti tiek valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų asignavimai, tiek kitos lėšos**. Vadinasi, formaliajam valstybės finansuojamam mokymui taikoma finansavimo schema gali būti taikoma ir tais atvejais, kuomet formalusis mokymas finansuojamas kitomis lėšomis, pvz., ES investicinių fondų lėšomis.

Lietuvoje bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo finansavimas yra reglamentuojamas keliais pagrindiniais teisės aktais. Lėšos bendrajam ugdymui skaičiuojamos pagal Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodiką, patvirtintą LR Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 785 (toliau – Mokinio krepšelio metodika). Lėšos profesiniam mokymui apskaičiuojamos remiantis Profesinio mokymo lėšų vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodika, patvirtinta LR Vyriausybės 2008 m. gruodžio

² Tyrime nustatytus fiksuotuosius įkainius galima taikyti, kai įgyvendinant priemonės yra nustatytas poreikis organizuoti: a) suaugusiųjų švietimą, b) pagal formaliojo švietimo bendrojo ugdymo programas kartu su profesiniu mokymu arba be jo, c) mažose 8 mokinių grupelėse ir d) individualizuojant mokymo programas.

8 d. nutarimu Nr. 1320 (toliau – Profesinio mokymo lėšų metodika) ir LR švietimo ir mokslo ministro 2015 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1195 „Dėl profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičiaus ir profesinio mokymo lėšų mokiniui 2016 metams patvirtinimo“³.

Lietuvoje formaliojo švietimo programų įgyvendinimas yra finansuojamas pagal krepšelių principą, kai kiekvienam asmeniui yra apskaičiuojama konkreti pinigų suma, skirta formaliai švietimo programai įgyvendinti (pradiniam, pagrindiniam, viduriniam ar profesiniam mokymui). Pagal Mokinio krepšelio metodikos 5 punktą, mokinio krepšelis sudarytas iš tokių smulkesnių ugdymo išlaidų kategorijų: a) ugdymo programų įgyvendinimo; b) ugdymo proceso organizavimo ir valdymo, mokyklos bibliotekos darbuotojų išlaikymo, psichologinės, specialiosios pedagoginės, specialiosios ir socialinės pedagoginės pagalbos organizavimo; c) socialinio draudimo; d) klasių finansavimo mažėjimo amortizavimo; e) kitų mokymo reikmių. Pagal Mokinio krepšelio metodikos trečios dalies 9 ir 12 punktus, mokyklos krepšelio lėšas naudoja pedagogų, bibliotekininkų ir pagalbinių personalo išlaidų darbo užmokesčiui; pedagoginių darbuotojų tarifinių atlygių koeficientų skirtumams išlyginti mokyklose, bendrojo ugdymo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prienamumui užtikrinti, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo formų įvairovei įgyvendinti; psichologinei, specialiajai pedagoginei, specialiajai ir socialinei pedagoginei pagalbai organizuoti; vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti; mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui; mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti; informacinėms ir komunikacinėms technologijoms diegti ir naudoti; brandos egzaminams organizuoti; finansuoti mažiau pasirenkamų užsienio kalbų mokymąsi mobiliuose grupėse.

Profesinio mokymo lėšų metodikos 2 punkte teigiama, kad su profesiniu mokymu susijusias mokymo lėšas vienam mokiniui sudaro: a) profesijos mokytojo ir mokytojo, mokančio profesinio mokymo programos bendrųjų dalykų, darbo užmokestis už kontaktines, pasirengimo pamokoms, papildomų darbų valandas, vadovavimą grupei; b) mokytojo, pavaduojančio kitą mokytoją, išvykusį tobulintis kvalifikacijos, darbo užmokestis; c) kitų darbuotojų, susijusių su mokymu, darbo užmokestis; d) lėšos profesinei techninei literatūrai ir vadovėliams įsigyti; e) lėšos techninėms vaizdo priemonėms įsigyti; f) lėšos pagrindinėms praktinio mokymo medžiagoms įsigyti; g) lėšos profesijos mokytojų kvalifikacijai tobulinti; h) lėšos socialinio draudimo įmokoms.

Įvertinus bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo krepšelių sudėtines dalis, galima daryti išvadą, kad krepšeliais finansuojamos išlaidos yra tinkamos finansuoti pagal Rekomendacijas dėl projektų išlaidų atitikties ES struktūrinių fondų reikalavimams, patvirtintas Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos, Ekonomikos augimo veiksmų programos, Sanglaudos skatinimo veiksmų programos ir 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos valdymo komitetų 2014 m. liepos 4 d. protokolu Nr. 34 (2016 m. gegužės 9 d. redakcija).

Priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra (Nr. 09.4.2-ESFA-K-714)“ pagrindimo dokumente teigiama, kad, įgyvendinant veiklą „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija), įtraukimas

³ Šis teisės aktas taip pat yra kasmet patvirtinamas nutarimas, kuriame numatomos valandos ir lėšos ateinantiems metams.

į mokymo programas“, nekvalifikuotiems ir žemesnės kvalifikacijos asmenims bus sudarytos sąlygos baigti bendrojo ugdymo ar profesinio mokymo programą, įgyti trūkstantį kvalifikaciją ar reikiamų kompetencijų. Įgyvendinant šią veiklą, numatoma padengti mokymosi išlaidas suaugusiesiems, besimokantiems pagal formalias bendrojo ugdymo ir (ar) profesinio mokymo programas. Būtų taikomos lanksčios mokymosi formos, pvz., mokymasis pagal modulius, pagal poreikius sudaromas mokymosi tvarkaraštis ir pan. Taip mažiau besimokančios suaugusiųjų grupės (nekvalifikuoti ir žemesnės kvalifikacijos asmenys, dirbantys darbus, kuriems atlikti neturi reikiamos kvalifikacijos ir negali mokymosi paslaugų įsigyti dėl žemų pajamų) būtų skatinamos dalyvauti mokymosi visą gyvenimą (priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra (Nr. 09.4.2-ESFA-K-714)“ pagrindimas).

Mokinio krepšelio ir Profesinio mokymo lėšų metodikose nėra apribojimų padengti mokymosi išlaidas suaugusiesiems, besimokantiems pagal formalias bendrojo ugdymo ir (ar) profesinio mokymo programas; nėra ribojamos galimybės mokytis, taikant lanksčias mokymosi formas – mokymąsi pagal modulius, pagal poreikius sudarant mokymosi tvarkaraštį ir pan. Priešingai, Mokinio krepšelio metodikos 1 priede numatyti atskiri sutartiniai mokinių apskaičiavimo koeficientai pagal priklausymą konkrečiai tikslinei grupei (pvz., suaugusieji) ir pagal mokymosi formą arba mokymo proceso organizavimo būdą ar ugdymo programą (žr. Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelės 8, 9.2, 11 eil. numerius ir 2–3 stulpelius).

Priemonės įgyvendinimo plane kaip galimi pareiškėjai įvardijami profesinio mokymo įstaigos ir suaugusiųjų švietimo centrai. Mokytojų ir suaugusiųjų švietimo centrų renovavimo ir aprūpinimo šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis programos 2 punkte nurodoma, kad suaugusiųjų švietimo centras – švietimo įstaiga, vykdanči suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir neformaliojo švietimo programas⁴. Suaugusiųjų švietimo centrai pagal pateiktą sąvokos apibrėžimą ir Švietimo įstatymo 41 straipsnio nuostatas priskirtini bendrojo lavinimo ir neformaliojo švietimo mokyklų grupėms. LR profesinio mokymo įstatymo 2 straipsnyje nurodoma, kad profesinio mokymo teikėjas – profesinio mokymo įstaiga, laisvasis mokytojas ir kitas profesinio mokymo teikėjas (bendrojo lavinimo mokykla, įstaiga, organizacija, įmonė, kuriai profesinis mokymas nėra pagrindinė veikla), įstatymų nustatyta tvarka turintis teisę rengti ir (ar) vykdyti profesinio mokymo programas. Todėl galima daryti išvadą, kad priemonės įgyvendinimo plane numatyti pareiškėjai patenka į Švietimo įstatymo 28 str. 2 punkte ir 41 str. formaliojo švietimo teikėjų sąrašą ir tinklą (LR švietimo įstatymas Nr. XI-1281).

Apibendrinant galima teigti, kad aprašytoje priemonėje numatomą vykdyti veiklą „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija), įtraukimas į mokymo programas“ galima finansuoti, taikant tokią pačią finansavimo schemą, kuri taikoma ir LR biudžeto lėšomis finansuojamose formaliojo švietimo programose. Tiek planuojama finansuoti suaugusiųjų mokymo veiklą, tiek formaliojo švietimo teikėjai (pareiškėjai), tiek tikslinė grupė ir numatytos finansuoti mokymosi formos iš esmės atitinka LR biudžeto lėšomis finansuojamų formaliojo švietimo programų atitinkamus aspektus. Dėl šios priežasties pagal minėtą priemonę finansuojamuose projektuose dalyvaujančių suaugusiųjų

⁴ LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. ISAK-1580 „Dėl mokytojų ir suaugusiųjų švietimo centrų renovavimo ir aprūpinimo šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis programos patvirtinimo“.

mokymo išlaidų fiksuotuosius įkainius galima skaičiuoti, remiantis teisės aktais, reglamentuojančiais formaliojo ugdymo finansavimą Lietuvoje.

Atkreiptinas dėmesys, kad priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra (Nr. 09.4.2-ESFA-K-714)“ veikloje „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija), įtraukimas į mokymo programas“ numatyta, kad suaugusieji mokysis pagal formaliojo švietimo programas, kurios apima tik bendrąjį ir profesinį mokymą. Todėl šiame tyrime nebus skaičiuojami fiksuotieji įkainiai aukštajam mokslui.

Skaičiuojant suaugusio asmens formaliojo švietimo fiksuotųjų įkainių dydžius, naudojami šie teisės aktai ir duomenų šaltiniai:

- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281);
- Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (2007 m. balandžio 3 d. Nr. X-1065);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 8 d. nutarimas Nr. 1320 „Dėl profesinio mokymo lėšų vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. lapkričio 18 d. įsakymas Nr. V-1195 „Dėl profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičiaus ir profesinio mokymo lėšų mokiniui 2016 metams patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. 785 „Dėl Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 29 d. nutarimas Nr. 1021 „Dėl bazinės mėnesinės algos ir bazinio valandinio atlygio patvirtinimo“;
- Rekomendacijos dėl projektų išlaidų atitikties ES struktūrinių fondų reikalavimams, patvirtintos Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos, Ekonomikos augimo veiksmų programos, Sanglaudos skatinimo veiksmų programos ir 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos valdymo komitetų 2014 m. liepos 4 d. protokolu Nr. 34 (toliau – Rekomendacijos dėl išlaidų atitikties);
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. spalio 8 d. įsakymas Nr. 1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

II. 2. Laiko vieneto pasirinkimas

Skaičiuojant suaugusio asmens formaliojo švietimo fiksuotąjį įkainį, laiko vieneto apibrėžimas yra vienas svarbiausių elementų. Jis lemia laiko skaičiavimą ir atsiskaitymą už projekto veiklas.

Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo Mokinio krepšelio skaičiavimo metodikose paprastai naudojamas laiko vienetas yra vieni mokslo metai. Toks laiko apibrėžimas, skaičiuojant

fiksuotuosius įkainius, būtų palankus administravimo požiūriu, nes įgyvendinančiajai institucijai užtektų kartą per metus patikrinti dokumentus. Kita vertus, pasirinkus skaičiuoti fiksuotąjį įkainį, kuris būtų nustatomas už vienus mokslo metus, projektų vykdytojai ir projekto partneriai susidurtų su apyvartinių lėšų trūkumu, o tai turėtų neigiamos įtakos mokymo įstaigų motyvacijai dalyvauti mokymo projektuose. Todėl būtina įvertinti kitas laiko vieneto apibrėžimo alternatyvas.

Antra galimybė – skaičiuoti fiksuotąjį įkainį vienai mokymo valandai. Toks skaičiavimas turėtų du privalumus. Pirma, eliminuotų apyvartinių lėšų trūkumo riziką, nes projektų vykdytojai galėtų deklaruoti išlaidas dažniau, atsižvelgdami į mokėjimo prašymų teikimo periodiškumą. Antra, valandinis fiksuotųjų įkainių skaičiavimas leistų ypač lanksčiai organizuoti mokymo procesą ir mokymo programas pritaikyti kiekvieno projekto dalyvio poreikiams. Tačiau tokio skaičiavimo vieneto naudojimas turėtų ir trūkumų. Pirmiausia, projekto planavimas reikalautų didelių administravimo kaštų. Kaip numatyta Švietimo įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje, LR švietimo ir mokslo ministras tvirtina bendrojo lavinimo bendrąsias ir profesinio mokymo programas, tvirtina bendrojo lavinimo mokyklų bendruosius ugdymo planus. Ugdymo planuose programoms įgyvendinti skirtingiems metams gali būti numatomas skirtingas valandų skaičius. Be to, bendruosiuose ugdymo planuose palikta galimybė ugdymo įstaigoms perskirstyti tarp metų tam tikrą procentą valandų. Galiausiai ugdymo įstaiga, įvertinusi besimokančiųjų žinių lygį, gali sudaryti individualizuotą mokymo planą (žr., pvz., 2015–2016 ir 2016–2017 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrojo ugdymo plano 24 ir 65 punktus⁵). Todėl pareiškėjas susidurtų su būtinybe jau projekto planavimo etape sudaryti individualizuotus mokymosi planus ir užfiksuoti reikalingą mokymo valandų skaičių kiekvienam dalyviui visam projekto laikotarpiui. Skirtingas mokymo valandų nustatymas kiekvienam projekto dalyviui sukelia administracinę naštą pareiškėjui planuojant veiklas, įgyvendinančiajai institucijai vertinant valandų poreikį ir prižiūrint projektų vykdytojų išipareigojimų vykdymą. Taip pat toks detalizavimas sukurtų prielaidas dažniems finansavimo sutarčių keitimams, nes pasikeitus dalyvio mokymosi poreikiams (sparčiau ar lėčiau įsisavinant atitinkamų dalykų žinias), reikėtų tikslinti užfiksuotą valandų kiekį. Antra, valandinis fiksuotojo įkainio taikymas projektų vykdytojus įpareigotų pateikti, o įgyvendinančiąją instituciją – patikrinti veiklas pagrindžiančius dokumentus, tokius kaip mokymo dalyvių sąrašai, lankomumo suvestinės, pamokų tvarkaraščiai ir pan. Tai reiškia, kad nors atsiskaitant už patirtas išlaidas nereikėtų teikti finansinių dokumentų, tačiau šis laiko apibrėžimo taikymas tik iš dalies palengvintų administracinę naštą.

Trečia galimybė – skaičiuoti fiksuotąjį įkainį mokslo metus dalijančiam laikotarpiui (trimestriui ar semestriui). Lietuvoje profesinio mokymo įstaigos mokslo metus skirsto į du semestrus, o mokymo įstaigos, teikiančios tik bendrojo ugdymo paslaugas, gali savo nuožiūra skirstyti metus į semestrus arba trimestrus. Fiksuotųjų įkainių skaičiavimas pagal semestrus ir trimestrus leistų sumažinti apyvartinių lėšų trūkumo riziką, nes būtų galimybė atsiskaityti už patirtas išlaidas dažniau negu kartą per metus. Žinant tai, kad kiekvieno semestro arba trimestro pabaigoje ugdymo įstaigos fiksuoja kiekvieno besimokančiojo mokymosi rezultatus, ši alternatyva leistų jau vykstant projektui stebėti ir kontroliuoti vieno iš rodiklių – „Asmenų, kurie įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją po dalyvavimo ESF veiklose, dalis“ (toliau – rodiklis) – nepasiekimo riziką. Išlaidos

⁵ LR švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gegužės 6d. įsakymas Nr. V-459 „Dėl 2015–2016 ir 2016–2017 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrojo ugdymo plano patvirtinimo“.

projektų vykdytojams būtų kompensuojamos tik už tuos dalyvius, kurie, pasibaigus semestriui ar trimestriui, nebuvo pašalinti arba nemetė mokslų. Toks fiksuotųjų įkainių skaičiavimo būdas būtų savaip naudingas suinteresuotosioms šalims. Projektų vykdytojams ir partneriams sumažėtų administracinė našta, nes reikėtų teikti mažiau veiklas pagrindžiančių dokumentų. Mokymo įstaigos būtų motyvuotos išlaikyti projekto dalyvius per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį, taigi sumažėtų rizika, kad projekto pabaigoje bus nepasiektas minėtas rodiklis.

Įvertinus aprašytas laiko vieneto pasirinkimo alternatyvas, galima daryti išvadą, kad optimali yra pastaroji alternatyva – fiksuotąjį įkainį nustatyti semestriui ar trimestriui. Toks skaičiavimas sumažintų administracinę naštą pareiškėjams, projektų vykdytojams ir įgyvendinančiajai institucijai, nes rengiant paraiškas nereikėtų pagrįsti mokymo išlaidų įkainių, atsiskaitant už patirtas išlaidas, nereikėtų teikti išlaidas pateisinančių dokumentų, o veiklas pateisinančių dokumentų kiekis būtų minimalus. Nors toks fiksuotojo įkainio taikymo būdas visiškai nepašalintų apyvartinių lėšų trūkumo rizikos, tačiau leistų susieti fiksuotąjį įkainį su vienu iš rodiklių, o tai būtų papildoma paskata stengtis išlaikyti projekto dalyvius per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį ir prisidėti prie mokymo kokybinio aspekto užtikrinimo, o ne tik prie paties mokymo proceso įgyvendinimo.

II. 3 Fiksuotųjų įkainių skaičiavimo metodika

Aptarus tyrimo prielaidas ir pasirinkus laiko vienetą fiksuotajam įkainiui apskaičiuoti, kitas žingsnis – sudaryti fiksuotųjų įkainių formules. Kadangi bendrojo ir profesinio mokymo krepšeliai skaičiuojami remiantis skirtingais teisės aktais, atskirai apžvelgiami abu fiksuotųjų įkainių skaičiavimo būdai.

II. 3.1. Bendrojo ugdymo fiksuotųjų įkainių skaičiavimo metodika

Mokinio krepšelio metodika reglamentuoja mokinių, besimokančių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio arba vidurinio ugdymo programą, lėšų skaičiavimą ir paskirstymą mokymo reikmėms tenkinti. Fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimui yra svarbi Mokinio krepšelio metodikos II dalis, kurioje nurodytas mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimas, ir 1 priedas, kuriame pateikiamas sutartinių mokinių apskaičiavimo koeficientų sąrašas.

Mokinio krepšelio metodikos 3 punkte nurodoma, kad mokinio krepšelis (*MK*) apskaičiuojamas pagal formulę:

$$MK = K_b \times q \times 12, \text{ kai}$$

K_b – bazinis mokinio krepšelio koeficientas (nurodomas Mokinio krepšelio metodikos 1 priede (po lentele, pastabų 1 punkte); tyrimo metu yra lygus 2,3804 Eur);

q – LR Vyriausybės nustatytas bazinės mėnesinės algos (BMA) dydis (nurodomas LR Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 29 d. nutarimas Nr. 1021 „Dėl bazinės mėnesinės algos ir bazinio valandinio atlygio patvirtinimo; tyrimo metu BMA lygus 35,5 Eur);

12 – mėnesių skaičius metuose.

Mokinio krepšelio metodikos 6 punkte atkreipiamas dėmesys, kad mokinio krepšelio lėšos tam tikros klasės mokiniui (L) yra skaičiuojamos taip: tam mokiniui nustatytas sutartinių mokinių koeficientas K_s dauginamas iš mokinio krepšelio dydžio (MK):

$$L = K_s \times MK, \text{ kai}$$

K_s – sutartinių mokinių⁶ apskaičiavimo koeficientas (nurodomas Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelėje).

II. 3.1.1. Sutartinių mokinių koeficientas (K_s)

Sutartinių mokinių koeficientas (K_s) – priklauso nuo to, kokio tipo mokykloje mokoma, kokia mokymosi forma, koks mokymo proceso organizavimo būdas, kokia ugdymo programa, kelintoje klasėje mokoma ir koks klasės dydis. Šio koeficiento reikšmė į skaičiavimus įtraukiama iš Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelės.

K_s koeficiento dydį lemia visi minėti parametrai. Atkreiptinas dėmesys į mokymo programą, klasę ir klasės dydį. Žvelgiant į mokinio krepšelio metodikos priedo lentelę, kurioje išvardyti K_s koeficientai, matoma tendencija, kad koeficientas didėja, kai mokiniai pereina iš pradinės mokyklos į pagrindinę, po pagrindinės – į dar vyresnes klases. Pavyzdžiui, pradinukai per dieną mokosi 4–5, o gimnazistai – 6–8 akademines valandas. Trumpiau tariant, kuo vyresnės klasės mokinys, tuo daugiau pamokų jam numatyta, tuo brangiau kainuoja jo mokymosi programa, taigi skiriamas ir didesnis K_s koeficientas.

Kitas K_s koeficientą lemiantis kintamasis – klasės dydis. Nors skirtingos ugdymo įstaigos surenka skirtingą mokinių skaičių, jos susiduria su tam tikra dalimi pastovių kaštų, tiesiogiai nepriklauso nuo klasėje besimokančių mokinių skaičiaus – pavyzdžiui, mokytojo atlyginimas. Mokinio krepšelio metodikoje įvesto koeficiento K_s paskirtis – perskaičiuoti vienam mokiniui skiriamų lėšų sumą. Naudojant K_s koeficientą, sudaroma galimybė padidinti mokinio krepšelio lėšas taip, kad tai atsvertų mažesnę klasės mokinių skaičių ir užtektų lėšų, pavyzdžiui, sumokėti mokytojui atlyginimą. Be K_s koeficiento nebūtų įmanoma užtikrinti bendrojo ugdymo prieinamumą – mokyklos, esančios vietovėse, kur yra mažiau gyventojų, nebūtų pajėgios surinkti didesnių klasių, vadinasi, negautų pakankamai lėšų mokiniams mokytis. Todėl galima teigti, jog šis koeficientas užtikrina bendrojo ugdymo prieinamumą visiems, siekiantiems mokytis, kaip tai numatyta Švietimo įstatymo 25 straipsnyje.

Pažymėtina, kad, remiantis Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo 30 pastaba, numatyta galimybė K_s koeficientą padidinti 35 procentais tiems mokiniams, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių. Tokia galimybė aktuali ir priemonėje Nr. 09.4.2-ESFA-K-714, kuriai skaičiuojami fiksuotieji įkainiai, nes tarp tikslinės grupės narių gali būti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų, o šiuos asmenis įtraukiant į projekto veiklas, būtina skirti papildomo pedagogų dėmesio ir laiko.

⁶ Sutartinis mokinys – tai miesto mokyklos 5–8 klasės mokinys, kai mokinių vidurkis klasės komplekte – 25 (LR Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. 1947 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimo Nr. 785 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos priemonių įgyvendinimo“ pakeitimo“). Vadinamasis sutartinis mokinys yra bazinis dydis-konstanta. Bazinis mokinio krepšelis skaičiuojamas mokiniui iš miesto mokyklos 5–8 klasės, kurio klasės mokinių vidurkis yra 25 mokiniai. Bazinį mokinio krepšelį padauginus iš K_s koeficiento, krepšelis perskaičiuojamas konkrečioms mokiniams įvairiose ugdymo įstaigose, neapsiribojant miesto mokyklomis ir vien 5–8 klasėmis.

Mokinio krepšelio metodikoje profesinių mokyklų eilutėje numatomas atskiras K_s koeficientas, kai profesinių mokyklų mokiniai mokomi tautinių mažumų kalba. Minėtas koeficientas yra didesnis dėl galimo kalbinio barjero, nes tai reikalauja papildomo laiko ir dėmesio tautinių mažumų mokiniams. Tačiau, planuojant veiklą „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti, įtraukimas į mokymo programas“, priemonės aprašyme iš anksto numatyta galimybė suaugusiuosius mokyti pagal individualizuotas mokymų programas, vadinasi, kiekvienam besimokančiajam būtų skiriama daugiau dėmesio. Todėl skaičiuojant fiksuotuosius įkainius nėra poreikio papildomai indeksuoti tautinių mažumų mokinių mokymą.

Fiksuotųjų įkainių tyrimo metu nėra žinomos būsimų projekto dalyvių išsilavinimo charakteristikos. Dėl to bendrojo ir profesinio mokymo įkainiai skaičiuojami visiems teisės aktuose⁷ paminėtiems mokymosi lygiams, visoms klasėms ir galimoms ugdymo įstaigoms, kuriose gali būti mokomi suaugusieji.

II. 3.1.2. Tikslinės grupės ypatumai

Remiantis priemonės pagrindimu, priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra“ veiklos „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti, įtraukimas į mokymo programas“ tikslinė grupė yra nekvalifikuoti ir žemesnės kvalifikacijos asmenys, nebaigę formaliojo bendrojo ugdymo programos. Priemonės įgyvendinimo plane numatyta iki 2023 m. gruodžio 31 d. į ESF veiklas, skirtas mokytis pagal formaliojo švietimo programas ar modulius, įtraukti 1834 šios tikslinės grupės asmenis.

Potencialūs naudos gavėjai yra skirtingo žinių lygio ir išsilavinimo. Dalis asmenų gali būti baigę aštuonias klases ir veiklose siekti pagrindinio ar vidurinio išsilavinimo. Kiti gali būti neraštingi, todėl jų ugdymą reikėtų pradėti nuo bazinių elementų iš pradinių klasių programų.

Tikslinės grupės atstovai yra asmenys, galimai gaunantys mažesnes pajamas, taip pat plačiai geografiškai pasklidę po visą šalį. Todėl svarbu užtikrinti, kad jų kelionė į mokymo įstaigas nepareikalautų didelių laiko ir finansinių kaštų.

Pažymėtina, kad suaugusieji, neturintys formaliojo išsilavinimo, turėtų būti motyvuojami dalyvauti grąžinimo į mokymo programas projektuose. Dalyviams turėtų būti siūlomos lanksčios mokymosi formos, galimybė mokytis arčiau namų, per užsiėmimus jiems turėtų būti skiriama individualaus dėmesio. Šios sąlygos būtų veiksmingiausiai užtikrinamos, jei dalyviai būtų mokomi mažose grupėse, pagal jų poreikius būtų individualizuojamos ugdymo programos⁸. Tai pabrėžiama ir priemonės pagrindime.

II. 3.1.3. Mažų grupių svarba – papildomo koeficiento (K_i) taikymas

Formalusis bendrasis ugdymas suaugusiesiems teikiamas suaugusiųjų mokyklose, suaugusiųjų klasėse mokymo centruose, bendrojo lavinimo mokyklose ir patalpos namuose, taip pat klasėse

⁷ Mokinio krepšelio metodikoje ir LR švietimo ir mokslo ministro 2015 m. lapkričio 18 d. įsakyme Nr. V-1195 „Dėl profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičiaus ir profesinio mokymo lėšų mokiniui 2016 metams patvirtinimo“.

⁸ Pažymėtina, kad nerekomenduojama suaugusiųjų grupes prijungti prie ne projektų metu suformuotų grupių, nes tai gali neigiamai paveikti tiek motyvuotus suaugusiuosius, kurie patys pasirinko tęsti mokslus, tiek projekto dalyvius – jie gali pradėti nepagrįstai lygintis su projekte nedalyvaujančiais.

tardymo izoliatoriuose ir profesinėse mokyklose⁹. Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelėje nurodomi mokymo įstaigų ir jose besimokančių klasės mokinių skaičiaus vidurkiai:

- suaugusiųjų mokyklose (klasėse); pataisos įstaigų mokyklose (klasėse) – 20 mokinių (8 eilutė);
- tardymo izoliatoriuose: suaugusieji (16 metų ir vyresni) – 8 mokiniai (9.2 eilutė);
- profesinėse mokyklose – 25 mokiniai (11 eilutė).

Ugdymo įstaigų sutartinių mokinių koeficientai (K_s) nustatyti, atsižvelgiant į keletą parametrų. Vienas iš jų – klasės mokinių vidurkis. Kaip jau minėta, siekiant pritraukti suaugusiuosius dalyvauti suaugusiųjų gražinimo į formalųjį ugdymą projektuose, svarbu dalyviui skirti individualaus dėmesio ir ugdymą fiziškai priartinti prie dalyvio gyvenamosios vietos. Turint galvoje šios tikslinės grupės specifiką, akivaizdu, jog į projektus nebus surinktos 20 ar 25 mokinių grupės. Skelbiant kvietimą teikti paraiškas, būtina suteikti galimybes dalyvauti konkurse visoms ugdymo įstaigoms ir rasti būdą apskaičiuoti mokinio krepšelį (mokymo išlaidas) suaugusiųjų mokykloms, pataisos įstaigoms ir profesinėms mokykloms, jeigu jos nesurenka teisės aktuose numatyto mokinių grupės vidurkio.

Analizuojant Mokinio krepšelio lėšų metodikos 1 priedo lentelę, matyti, kad esama daug ugdymo įstaigų, kuriose vidutiniai klasių dydžiai mažesni negu 20 ar 25 mokiniai. Pavyzdžiui, kaimo mokyklų klasės vidurkis yra 10–12 mokinių, jaunimo mokyklų – 10, tardymo izoliatorių – 8, sanatorijų mokyklų – 8–10, ligoninių mokyklų – 10, vaikų socializacijos centrų – 4, specialiųjų mokyklų ir specialiųjų klasių mokinių skaičius svyruoja nuo 4 iki 10. Būtent šie ugdymo įstaigų pavyzdžiai pasirinkti neatsitiktinai – minėtos ugdymo įstaigos patirtų sunkumų, formuodamos didesnes (20–25 mokinių) klases, nors tokios klasės nesunkiai surenkamos miestų pradinio, bendrojo ir vidurinio ugdymo įstaigose. Todėl minėtoms įstaigoms numatyti mažesni klasės dydžio vidurkiai ir nurodyti K_s koeficientai, padedantys perskaičiuoti vienam mokiniui reikalingą mokinio krepšelio dydį.

Veiklos „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti, įtraukimas į mokymo programas“ tikslinė grupė taip pat sunkiai surenkama ir suformuojama į 25 mokinių grupę, nes yra nevienalytė pagal turimas žinias ir ugdymo poreikius, išsiskaidžiusi geografiškai po įvairias Lietuvos savivaldybes, stokojanti motyvacijos mokytis. Todėl, siekiant šiuos suaugusiuosius įtraukti į švietimo programas, taip pat svarbu pasirinkti pasiekiamą klasės dydžio vidurkį. Pažymėtina, kad Mokinio krepšelio metodikoje nenumatoma galimybė perskaičiuoti mokinio krepšelio lėšų suaugusiųjų ugdymo teikėjams, jeigu jie nesurenka reikalaujamo klasės mokinių skaičiaus vidurkio. Šiam perskaičiavimui reikalingas papildomas koeficientas – tyrime jį vadiname K_i .

Nustatant priimtina realų klasės mokinių vidurkį, atspirties taškas yra tardymo izoliatoriuose numatytas 8 besimokančiųjų vidurkis. 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis, iš visų laisvės atėmimo bausmę atliekančių asmenų 1 proc. neturėjo jokio išsilavinimo, 19 proc. turėjo pradinį išsilavinimą, 37 proc. – pagrindinį, 37 proc. – vidurinį, 3 proc. – aukštesnįjį, 3 proc. – aukštąjį

⁹ Profesinės mokyklos turi galimybę suaugusiuosius mokyti ne tik pagal profesinio rengimo, bet ir pagal bendrojo ugdymo programas.

išsilavinimą¹⁰. Pagal šiuos duomenis 57 proc. kalinamų asmenų priklauso priemonės veiklos tikslinei grupei. Galimybė tardymo izoliatoriuose formuoti 8 mokinių grupes leidžia skirti daugiau dėmesio ir laiko besimokantiesiems. Todėl, turint galvoje labai specifinę šios priemonės veiklos tikslinę grupę, motyvavimo ir patrauklių sąlygų būtinybę, 8 mokinių grupė yra tinkamesnis variantas kokybiškam darbui klasėje užtikrinti. Ji suteikia lygesnes galimybes ugdymo įstaigoms dalyvauti pagal priemonės veiklą finansuojamuose projektuose. Taigi toliau fiksuotieji įkainiai skaičiuojami 8 mokinių dydžio klasės mokiniui.

Mokinio krepšelio metodikoje ugdymo įstaigoms, dirbančioms su suaugusiaisiais, K_s koeficientai yra nustatyti, atsižvelgiant į klasės vidurkius. Jie atitinkamai yra 20, 8 ir 25 mokiniai. Kaip matome, tik tardymo izoliatoriuose grupės dydis atitinka dydį, kuriam skaičiuojami fiksuotieji įkainiai. Todėl, formuojant mažesnes grupes suaugusiųjų mokyklose (klasėse), pataisos įstaigų mokyklose (klasėse) ir profesinėse mokyklose, būtina atitinkamai pakoreguoti mokinio krepšelius.

Perskaičiuojant profesinėms mokykloms įprastą 25 mokinių klasėje vidurkį į 8 mokinius, galima naudotis Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos priedo lentelėje „Mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientai“ numatytais mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientais. Šioje metodikoje nurodyta, kad mokinių skaičiui grupėje mažėjant nuo 25 iki 8, taikomas papildomas **koeficientas**, lygus **2,9783**.

Mokinio krepšelio metodikoje nenumatyta identiška indeksavimo tvarka, jei suaugusiųjų mokyklos (klasės) ir pataisos įstaigų mokyklos (klasės) nesurenka vidutinės 20 mokinių klasės. Tokiu atveju, siekiant perskaičiuoti suaugusiųjų mokyklų mokinio krepšelius, galima naudotis Profesinio mokymo lėšų metodikos priedu, kuriame yra nustatyti mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientai. Pažymėtina, kad minėto Profesinio mokymo lėšų metodikos priedo klasės dydžio įvertinimo koeficientai išvesti nuo 25 mokinių atskaitos taško, o suaugusiųjų mokyklos (klasės) ir pataisos įstaigų mokyklos (klasės) vidutinis klasės dydis yra 20 mokinių. Nagrinėjant ryšius tarp Profesinio mokymo lėšų metodikos priedo koeficientų ir atlikus papildomus skaičiavimus (žr. ataskaitos 1 priedą), išvestas **K_i koeficientas**, lygus **2,4161**. Šis koeficientas leidžia įvertinti, kaip koreguoti K_s koeficientą, kai suaugusiųjų mokyklose (klasėse) ir pataisos namų mokyklose (klasėse) klasės mokinių skaičius mažėja iki 8.

Tardymo izoliatorių grupių mokinių skaičiaus vidurkis yra 8 mokiniai; mokant suaugusiuosius šiose klasėse, papildomas indeksas netaikytinas. Siekiant išvengti papildomos formulės, skirtos skaičiuoti fiksuotiesiems įkainiams išskirtinai tardymo izoliatoriuje besimokantiesiems, siūloma naudoti indekso **K_i reikšmę 1**. Taip fiksuotojo įkainio dydis neindeksuojamas ir tardymo izoliatoriuje besimokančių asmenų ugdymo lėšoms apskaičiuoti nereikia sudaryti naujos formulės.

Apibendrinant galima pasakyti, kad klasės dydžio koeficientas (K_i) naudojamas papildomai indeksuoti mokinių krepšelius, kai klasės dydis yra mažesnis už įprastą vidurkį. K_i koeficientas

¹⁰ Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Socialinės rehabilitacijos tarnybų veiklos ataskaita 2015 m. <<http://www.kalejimudepartamentas.lt/lt/kalejimu-departamentas/veikla/ataskaitos/metines.html>>.

taikomas skaičiuojant fiksuotuosius įkainius suaugusiųjų mokykloms, suaugusiųjų klasėms bendrojo lavinimo mokyklose, pataisos įstaigų mokykloms ar klasėms, taip pat profesinių mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, klasėms.

II. 3.1.4. Bendrojo ugdymo fiksuotiesiems įkainiams skaičiuoti naudojama formulė

Apibendrinant II. 3.1.1, II. 3.1.2 ir II. 3.1.3 tyrimo ataskaitos skyrius, galima teigti, jog fiksuotieji įkainiai vieno asmens bendrajam ugdymui skaičiuojami pagal formules:

$$FI_{ben} = (K_b \times q \times 12 \times K_s \times K_i) / 2 \text{ (semestrų atveju)}$$

arba

$$FI_{ben} = (K_b \times q \times 12 \times K_s \times K_i) / 3 \text{ (trimestrų atveju), kai}$$

K_b – bazinis mokinio krepšelio koeficientas (šis koeficientas nurodomas Mokinio krepšelio metodikos 1 priede (po lentelę pastabų 1 punkte); tyrimo metu jis lygus 2,3804 Eur);

q – LR Vyriausybės nustatytas bazinės mėnesinės algos (BMA) dydis (nurodomas LR Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 29 d. nutarime Nr. 1021 „Dėl bazinės mėnesinės algos ir bazinio valandinio atlygio patvirtinimo“; tyrimo metu BMA lygus 35,5 Eur);

12 – mėnesių skaičius metuose;

K_s – sutartinių mokinių apskaičiavimo koeficientas (nurodomas Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelėje). Atsižvelgiant į siekį kuo labiau individualizuoti ir pritaikyti mokymą tikslinei grupei, fiksuotiesiems įkainiams skaičiuoti yra taikomi K_s koeficientai, kai ugdoma pagal individualizuotas programas¹¹;

K_i – papildomai tyrime įvedamas indeksas, naudojamas, esant mažesniai mokinių skaičiui klasėje negu įprastas vidurkis (mažiau negu 20 suaugusiųjų mokykloje ir pataisos įstaigų mokyklose ar klasėse; ir mažiau negu 25 profesinėje mokykloje). Šis indeksas skirtas perskaičiuoti mokinio krepšelio dydį pagal klasės dydį;

2, 3 – atsižvelgiant į tai, ar ugdymo įstaiga taiko mokymą semestrais ar trimestrais, individualaus mokinio krepšelio dydis turi būti dalijamas iš 2 (semestrų atveju) arba iš 3 (trimestrų atveju).

Pagal šią formulę apskaičiuoti suaugusiųjų bendrojo ugdymo fiksuotieji įkainiai pateikti 1 lentelėje, o detalūs skaičiavimai – ataskaitos 3 priede.

¹¹ Suaugusiųjų mokyklų atveju K_s koeficientas įtraukiamas iš Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelės 8 punkto paskutinės eilutės – „grupinio / neakivaizdinio / suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo (visų dalykų); pavienio / savarankiško, nuotolinio / suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo (visų dalykų)“; tardymo izoliatorių atveju – iš Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelės 9.2 punkto antros eilutės „pavienio / savarankiško / suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo (visų dalykų) grupinio / kasdienio suaugusiųjų pradinio pagrindinio, vidurinio ugdymo (ne visų dalykų)“.

II. 3.2. Profesinio mokymo fiksuotųjų įkainių skaičiavimo metodika

Profesinio mokymo lėšų metodikos 19 punkte nurodyta, kad profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičių metams, vieno mokinio mokymo valandos kainą ir profesinio mokymo lėšas mokiniui metams tvirtina LR švietimo ir mokslo ministras¹².

Svarbiausia informacija, apskaičiuojant profesinio mokymo fiksuotuosius įkainius, yra nurodyta LR švietimo ir mokslo ministro 2015 m. lapkričio 18 d. įsakymo Nr. V-1195 „Dėl profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičiaus ir profesinio mokymo lėšų mokiniui 2016 metams patvirtinimo“ priedo I lentelėje „Profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičius ir profesinio mokymo lėšos mokiniui, išskyrus mokinį, turintį specialiųjų ugdymosi poreikių, 2016 metams“. Šios lentelės 1 stulpelyje nurodoma mokymosi programos ir jų trukmė, o 18–21 stulpeliuose – ugdymo kaina vienam mokiniui vieniems mokslo metams, atsižvelgiant į profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficientus.

Visos Lietuvoje egzistuojančios profesinio mokymo programos išvardytos minėto LR švietimo ir mokslo ministro įsakymo priedo I¹³ ir II¹⁴ lentelėse. Profesinio mokymo fiksuotuosius įkainius skaičiuojame dviems profesinio mokymo programoms, pažymėtoms kodais A1 ir B. Tik šios dvi programos atitinka pagrindinius priemonės intervencijos kriterijus, t. y. suaugusiųjų mokymą pagal bendrojo ir profesinio ugdymo programas kartu.

Atliekant šį fiksuotųjų įkainių tyrimą, nėra galimybės numatyti, kokio turinio profesinio mokymosi programas pasirinks projektų tikslinės grupės nariai, t. y. kokių profesijų kompetencijas dalyviai sieks išsiugdyti. Todėl negalime pasirinkti konkretaus profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficiento. Tačiau, pritaikius skirtingus imlumo koeficientus (1; 1,05; 1,1; 1,15), vieno mokinio ugdymo kaina skiriasi vidutiniškai 0,26 proc. (žr. tyrimo 2 priedą) – tai yra visiškai nedidelis skirtumas. Todėl siūloma profesinio mokymo kainą metams vienam mokiniui apskaičiuoti išvedant vidurkį iš profesinio mokymo kainos vienam mokiniui, taikant keturis skirtingus medžiagų imlumo koeficientus:

$$PMK = (K_{s1} + K_{s1,05} + K_{s1,1} + K_{s1,15}) / 4, \text{ kai}$$

¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 8 d. nutarimo Nr. 1320 „Dėl profesinio mokymo lėšų vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos patvirtinimo“ 19 punkte taip pat nurodytos išimtys, kuomet profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičių metams, vieno mokinio mokymo valandos kainą ir profesinio mokymo lėšas mokiniui metams tvirtina LR socialinės apsaugos ir darbo ministras. Šios išimtys apima profesinio mokymo programas, skirtas asmenims, siunčiamiems mokytis pagal LR užimtumo rėmimo įstatymą ir LR neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą. Minėtais įstatymais numatytas tik profesijos įgijimo rėmimas ir nenumatomas bendrojo ugdymo finansavimas. Šiame tyrime aprašomą intervenciją planuojama finansuoti profesinės kvalifikacijos įgijimą tik tuo atveju, jei projekto metu yra mokomasi ir bendrojo ugdymo programoje. Todėl pastaroji 19 punkto išlyga tyrimo kontekste neaktuali.

¹³ Profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičius ir profesinio mokymo lėšos mokiniui, išskyrus mokinį, turintį specialiųjų ugdymosi poreikių, 2016 metams.

¹⁴ Profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičius ir profesinio mokymo lėšos mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, 2016 metams.

K_{s1} – atitinkamos mokymosi programos profesinio mokymo kaina metams vienam mokiniui, kai profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficientas yra 1¹⁵;

$K_{s1,05}$ – atitinkamos mokymosi programos profesinio mokymo kaina metams vienam mokiniui, kai profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficientas yra 1,05;

$K_{s1,1}$ – atitinkamos mokymosi programos profesinio mokymo kaina metams vienam mokiniui, kai profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficientas yra 1,1;

$K_{s1,15}$ – atitinkamos mokymosi programos profesinio mokymo kaina metams vienam mokiniui, kai profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficientas yra 1,15;

Gauta PMK reikšmė rodo vidutinę profesinio mokymo kainą mokslo metams vienam mokiniui. Ši kaina apima išlaidas, nurodytas šios ataskaitos II.1 dalyje, penktoje pastraipoje.

II.3.1 skyriuje pagrįstas papildomo koeficiento K_i taikymas aktualus ir profesinio mokymo atveju. Skaičiuojant įkainius profesiniam mokymui, aktualūs tie patys argumentai rinkti mažesnes 8 mokinių grupes. Pagal priemonę finansuojamų projektų dalyviai yra geografiškai plačiai paplitę po įvairias Lietuvos savivaldybes, jų žinios ir įgūdžiai yra skirtingi, jie reikalauja individualaus dėmesio. Perskaičiuodami profesinėms mokykloms įprastą 25 mokinių klasėje vidurkį į 8 mokinius, naudojame Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos priedo lentelėje „Mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientai“ numatytus mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientus. Šioje metodikoje nurodyta, kad, mokinių skaičiui grupėje mažėjant nuo 25 iki 8, taikomas papildomas **koeficientas lygus 2,9783**.

Taigi apskaičiuota PMK reikšmė dauginama iš koeficiento K_i ir padalijama iš 2; taip nustatoma vieno semestro profesinio mokymo kaina. Bendra formulė, pagal kurią skaičiuojami fiksuotieji įkainiai suaugusiems asmenims, besimokantiems profesijos priemonės projektuose, yra tokia:

$$FI_{\text{prof}} = (PMK \times K_i) / 2, \text{ kai}$$

PMK – vidutinė profesinio mokymo kaina mokslo metams;

K_i – mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientas;

2 – semestrų skaičius.

Laikantis bendrojo ugdymo krepšelio sudarymo logikos, siūloma taikyti papildomą koeficientą mokiniams, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių. Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo metodikoje numatomos atskiros kainos trims programoms (koduojamoms C1, C2 ir C3). Jos skirtos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Programa C1 skirta mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie yra baigę individualizuotas pagrindinio ugdymo, socialinių įgūdžių adaptuotas pagrindinio ugdymo ir adaptuotas vidurinio ugdymo programas ir

¹⁵ Žr. į LR švietimo ir mokslo ministro 2015 m. lapkričio 18 d. įsakymo Nr. V-1195 „Dėl profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičiaus ir profesinio mokymo lėšų mokiniui 2016 metams patvirtinimo“ priedo 1 lentelę „Profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičius ir profesinio mokymo lėšos mokiniui, išskyrus mokinį, turintį specialiųjų ugdymosi poreikių, 2016 metams“ 18–21 stulpelius.

kurie *siekia įgyti kvalifikaciją*. Programa C2 – mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie yra įgiję pagrindinį išsilavinimą ir *siekia įgyti kvalifikaciją* (dvejų metų trukmės). Programa C3 – mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie yra įgiję vidurinį išsilavinimą ir *siekia įgyti kvalifikaciją*.

Visos šios programos tinkamos asmenims, siekiantiems įgyti tik kvalifikaciją, nesimokant pagal bendrojo ugdymo programas. Tai prieštarauja priemonės veiklos pagrindiniam kriterijui, pagal kurį finansuojamas bendrasis ugdymas su profesine kvalifikacija arba be jos. Tikėtina, kad gana didelė dalis specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų pateks į priemonės veiklos tikslinę grupę ir dalyvaus projektuose. Todėl, siekiant įtraukti į švietimą specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius asmenis ir atsižvelgiant į tai, kad nėra alternatyvaus būdo indeksuoti šių asmenų mokinio krepšelį, taikytinas tas pats 35 proc. koeficientas, kuris numatomas ir Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelės 30 pastaboje ir kuris taikomas skaičiuojant bendrojo ugdymo fiksuotuosius įkainius.

Pagal pateiktą formulę apskaičiuoti suaugusiųjų profesinio mokymo fiksuotieji įkainiai nurodyti 2 lentelėje, o detalūs skaičiavimai – ataskaitos 4 priede.

III. TYRIMO REZULTATAI

Šiame skyriuje pateikiami suaugusiųjų mokymo pagal formaliojo švietimo programas ar modulius (bendrojo ir profesinio ugdymo) fiksuotieji įkainiai, taip pat trumpi pavyzdžiai, kaip naudotis lentelėmis, bendro pobūdžio pastabos.

Tyrime nustatytus fiksuotuosius įkainius galima taikyti, kai įgyvendinant priemones yra nustatytas poreikis organizuoti: a) suaugusiųjų švietimą, b) pagal formaliojo švietimo bendrojo ugdymo programas **kartu** su profesiniu mokymu arba **be jo**, c) mažose 8 mokinių grupelėse ir d) individualizuojant mokymo programas.

Šie įkainiai netaikomi asmenims, kurių profesinis mokymas organizuojamas pagal LR užimtumo rėmimo įstatymą ir LR neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą.

Projekto vykdytojo patirtos suaugusiųjų mokymo išlaidos apmokamos pasibaigus trimestrai arba semestrai, kurį dalyviai pabaigė, t. y. nemetė mokslų arba nebuvo iš jų pašalinti.

1 lentelė. Bendrojo ugdymo fiksuotieji įkainiai semestrai arba trimestrai, Eur*/asmeniui.

Eil. nr.	Mokyklos (klasės, grupės, mokymosi formos, programos, mokinių) apibūdinimas	Mokymosi laikotarpis	Vidutinis klasės mokinių skaičius	Fiksuotieji įkainiai			
				1–4 klasės	5–8 klasės	9–10 (I–II gimnazijos) klasės	11–12 (III–IV gimnazijos) klasės
	1	2	3	4	5	6	7
1	Suaugusiųjų mokykla (klasė); pataisos įstaigos	semestras	8	315,69	610,43	768,33	841,96
2	mokykla (klasė)	trimestras	8	210,46	406,95	512,22	561,31

Eil. nr.	Mokyklos (klasės, grupės, mokymosi formos, programos, mokinių) apibūdinimas	Mokymosi laikotarpis	Vidutinis klasės mokinių skaičius	Fiksuotieji įkainiai			
				1–4 klasės	5–8 klasės	9–10 (I–II gimnazijos) klasės	11–12 (III–IV gimnazijos) klasės
3	Mokiniai tardymo izoliatoriuose: suaugusieji ¹⁶	semestras	8	424,89	687,27	783,10	699,80
4		trimestras	8	283,26	458,18	522,07	466,53
5	Profesinės mokyklos	semestras	8	×	×	1875,51	1312,86

* *specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams fiksuotasis įkainis didinamas 35 procentais.*

Šioje lentelėje nurodyti fiksuotieji įkainiai skiriasi pagal mokyklos arba klasės tipą, mokymosi laikotarpį ir klasę. Pavyzdžiui, mokant pagal 10 klasės kursą suaugusiųjų mokykloje, mokslo metus organizuojančioje semestrais, vieno dalyvio mokymo išlaidas atitinka įkainis, įrašytas 6 stulpelio 1 eilutėje (Suaugusiųjų mokykla -> semestras -> 9–10 klasės).

2 lentelė. Profesinio mokymo fiksuotieji įkainiai semestrai, Eur*/asmeniui.

Eil. nr.	Mokymosi programa / trukmė	Fiksuotieji įkainiai	
1.	A1 (mokiniais, neturintiems pagrindinio išsilavinimo ir siekiantiems įgyti kvalifikaciją)	I–II kursas, 3 metai	925,40
		III kursas, 3 metai	951,36
2.	B (mokiniais, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti kvalifikaciją bei vidurinį išsilavinimą)	I–II kursas	613,88
		III kursas	1315,85

* *specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams fiksuotasis įkainis didinamas 35 procentais.*

Kaip jau rašyta II.3.2 skyriuje, tik dvi profesinio mokymo programos atitinka priemonės „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra (Nr. 09.4.2-ESFA-K-714)“ veiklos „Suaugusiųjų, nebaigusių bendrojo ugdymo programos ir norinčių ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija), įtraukimas į mokymo programas“ logiką. Lentelėje nurodytos dvi mokymo programos: A1 – programa, skirta mokiniams, neturintiems pagrindinio išsilavinimo ir siekiantiems įgyti kvalifikaciją, ir B – mokiniams, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti kvalifikaciją bei vidurinį išsilavinimą. Abi šios programos trunka po trejus metus. Tačiau pirmieji dveji iš trejų metų (lentelėje I–II kursas) skirti kartu su profesija mokytis

¹⁶ Mokinio krepšelio metodikos 1 priedo lentelės „Sutartinių mokinių apskaičiavimo koeficientų sąrašas“ 9.2 eilutėje pažymėta „Mokiniai tardymo izoliatoriuose: Suaugusieji (16 metų ir vyresni)“. Pažymėtina, kad pagal šią priemonę mokomi asmenys, sulaukę 18 metų. Todėl 16–17 metų asmenys į projektus negali būti įtraukiami.

bendrųjų dalykų pagal bendrojo ugdymo programas. Trečiaisiais metais (III kursas) mokomasi tik profesijos.

2 lentelėje nurodyti fiksuotieji įkainiai I–II kursams apima tik profesinio mokymo kainą¹⁷. Tai reiškia, kad jei projekto dalyvis profesinėje mokykloje mokosi bendrųjų dalykų ir kvalifikacijos I–II kursų metu, prie 2 lentelėje nurodytos sumos reikia pridėti 1 lentelės profesinės mokyklos eilutėje esantį įkainį – atitinkamai 6 arba 7 stulpelyje nurodytą įkainį. Trečiuosius metus, kai mokomasi tik profesijos – fiksuotųjų įkainių sudėti nereikia, taikomas eilutėje „III kursas“ nurodytas įkainis.

IV. FIKSUOTŪJŲ ĮKAINIŲ TAIKYMAS

Nustatyti fiksuotųjų įkainių dydžiai yra maksimalūs. Pareiškėjas, teikdamas paraišką dėl projekto finansavimo, gali numatyti mažesnius įkainius.

IV. 1. Fiksuotųjų įkainių perskaičiavimas

Nustatyti fiksuotieji įkainiai taikytini 2016 metais. Juos **perskaičiuoti reikėtų kasmet, keičiantis teisės aktuose patvirtintiems koeficientams.**

Bendrojo ugdymo fiksuotųjų įkainių perskaičiavimui aktualus kiekvienų kalendorinių metų pabaigoje LR Vyriausybės nutarimu tvirtinamas Mokinio krepšelio metodikos pakeitimas. Jame atnaujinamas bazinis mokinio krepšelio dydis (K_b) kitiems metams. LR Vyriausybės nutarimu taip pat gali būti keičiami ir sutartinių mokinių koeficientai (K_s), todėl reikia stebėti Mokinio krepšelio metodikos pakeitimus ir taikyti aktualius koeficientus. Trečias koeficientas, kurį svarbu stebėti, yra bazinės mėnesinės algos dydis (q), tvirtinamas LR Vyriausybės nutarimu. Pažymėtina, kad tai nėra kasmet besikeičiantis dydis – paskutinį kartą jis buvo keistas 2009 metais. Bendrojo ugdymo fiksuotieji įkainiai perskaičiuojami kiekvieną kartą pasikeitus K_b , K_s ir q koeficientams.

Perskaičiuojant profesinio mokymo fiksuotuosius įkainius, svarbus kasmet paskelbiamas LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl profesinio mokymo programoms vykdyti skirtų valandų skaičiaus ir profesinio mokymo lėšų mokiniui patvirtinimo“, patvirtinamas kalendorinių metų pabaigoje. Įsakyme nurodomos profesinio mokymo kainos mokiniui, taikant skirtingus imlumo koeficientus (K_{s1} ; $K_{s1,05}$; $K_{s1,1}$; $K_{s1,15}$). Paskelbus atnaujintas K_{s1} ; $K_{s1,05}$; $K_{s1,1}$ ir $K_{s1,15}$ profesinio mokymo kainas vienam mokiniui, turi būti perskaičiuoti profesinio mokymo fiksuotieji įkainiai.

Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo fiksuotieji įkainiai taip pat perskaičiuojami pasikeitus Profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos priedo lentelės „Mokinių skaičiaus grupėje įvertinimo koeficientai“ koeficientams, kuriais remiantis išvestas K_i dydis.

¹⁷ Profesinių mokyklų auklėtiniams, besimokantiems vienu metu bendrųjų dalykų pagal bendrojo ugdymo programas ir profesijos, mokymo išlaidos padengiamos dviem mokinio krepšeliais: bendrojo ugdymo išlaidos finansuojamos mokinio krepšelio lėšomis, profesinio mokymo išlaidos – profesinio mokymo krepšelio lėšomis (LR Vyriausybės 2008 m. gruodžio 8 d. nutarimas Nr. 1320 „Dėl profesinio mokymo lėšų vienam mokiniui, kuris mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programą, metodikos patvirtinimo“, 5 str.).

IV.2. Atsiskaitymo tvarka ir dokumentai

Atsiskaityti už suaugusiųjų asmenų formaliojo švietimo projektuose patirtas išlaidas pagal fiksuotąjį įkainį taikytina suvestinės pažymos forma (tyrimo 5 priedas). Joje pateikiama informacija apie dalyvio ugdymo įstaigą, mokymosi laikotarpį, klasę ir dalyvio statusą mokymosi programoje. Papildomų išlaidas pateisinančių dokumentų projekto vykdytojas teikti neturės.

Siekiant įsitikinti, kad, atsiskaitant pagal fiksuotuosius įkainius, yra pasiektas atitinkamas rezultatas, kartu su suvestine pažyma turi būti pateikiama:

- besimokančiųjų pagal formaliojo švietimo programą mokymo sutarčių arba besimokančiųjų pagal formaliojo švietimo programą mokymo sutarčių registravimo žurnalų kopijos ar suvestinės, patvirtintos įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens;
- jeigu įgyjama valstybės pripažįstama kvalifikacija, t. y. pabaigiama bendrojo ugdymo ar profesinio mokymosi programa, – pažymėjimų registravimo žurnalų kopijos ar suvestinės, patvirtintos įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens, pažymėjimo kopija;
- jeigu baigiama dalis formaliojo švietimo programos, pateikiamos laisvos formos projekto dalyvių, kurie, pasibaigus semestruui ar trimestruui, toliau mokosi, t. y. nebuvo pašalinti arba nemetė mokslų, sąrašų kopijos, patvirtintos įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens.

PRIEDAI

1 priedas – koeficiento K_i apskaičiavimo lentelės.

2 priedas – profesinio mokymo programų praktinio mokymo medžiagų lėšų imlumo koeficiento vidurkio apskaičiavimo lentelė.

3 priedas – bendrojo ugdymo fiksuotųjų įkainių skaičiavimas.

4 priedas – profesinio mokymo įkainio skaičiavimas.

5 priedas – rekomenduojamos pažymos dėl suaugusiųjų formaliojo švietimo išlaidų apskaičiavimo, taikant fiksuotuosius įkainius, forma ir pildymo instrukcija.